

10-11 hónap – a csecsemőkor végén

A baba célegyenesbe ért azon az úton, ami a tudatos és érthető beszédhez valamint az önálló járáshoz vezet. Közeledik a csecsemőkor vége, nemsokára elérkezik az első születésnap. Az ünnepléshez hozzátartozik az a pillanat, amikor a tortán égő egyetlen gyertyát elfújja a gyermek. Érdeemes a szülőknek egy kicsit előre gondolkodni, és időben felkészíteni a babát a nagy esemény fénypontjára...

A hangsúly azonban nem csak a gyertya elfújásán van, az igazi cél a levegő tudatos áramoltatásának megtanulása. E fontos képesség nélkül a beszédhangok helyes hangoztatása nehezen menne. Belégzéskor a levegő észrevétlenül jut be a tüdőnkbe, majd ugyanilyen észrevétlenül fújuk ki. Azonban beszéd közben szükséges a levegő mennyiségét és áramlásának ütemét irányítani. A hangok képzésekor tudatosan kell kiengedni a szájon keresztül a levegőt. Ekkor az automatikusan működő rekeszizom mozgását kell szabályozni, vagyis szándékosan kell kisebb illetve nagyobb erővel kipréselni a levegőt. Ez a mozgás nem velünk született képesség, a hasizmok ilyen fajta irányítását meg kell tanulni.

Gyakorlásra bármikor szakíthatunk egy kis időt. Lehet pancsolás közben a vízben úszó játékot fújni vagy könnyű, felfújt lufit röptetni, mozgatni. Lehet sípot vagy szájharmonikát fújni, mindegy, hogy mit választunk, a lényeg, hogy minél egyszerűbben értse meg a baba azt, hogy mitől mozdul el vagy szólal meg a játék.

Mozgásfejlődés

A baba egész nap fáradhatatlanul tesz-vesz, jön-megy. Egy pillanatra sem szabad szem elől téveszteni, mert tele van veszélyes ötletekkel. Nagyon ügyesen és gyorsan mászik. Amint bútorokhoz ér, felkapaszkodik, feltérdel és egyik lábával kilépve feláll. A testsúlyát egyik lábáról a másikra helyezi, és pillanatok alatt megtanul oldalazva lépegetni. Amíg van mibe kapaszkodnia, bátran mászkál a bútorok mellett, de ha megszerzett egy kincset, legtöbbször visszahuppan a szőnyegre, hogy játszhasson vele.

Felmászik a lépcsőre, a kiszámolyra, a kisszékre, még az alacsonyabb kanapéra is. Egyik bútorról átmászik egy még magasabbra. Ha magától nem jön rá, érdemes megtanítani arra, hogyan mászon le háttal, nehogy balesetek történjenek.

Ha jó a baba egyensúlya, akkor gyorsan megtanul állásból leguggolni, majd hamarosan guggolásból felállni is. Noha ügyesen lépeget oldalazva, nagy távolságokra inkább még mászva indul el. A legtöbb apróság kipróbálja a mackójárást is. Ilyenkor a két tenyerén és - a térdai helyett - a két talpán áll és jár. Ez az új testhelyzet azért izgalmas a számára, mert a lábai között átnézve fejjel lefelé láthatja a már jól ismert világot. Ebből

a perspektívából is megtanulja, gyakorolja, hogy a tárgyak alakja, mérete és színe állandó, akárhonnan is nézi azokat.

Játék és értelem

A játéktevékenység sokszínűsége megmutatja nekünk a baba értelmi képességeit. Hogy mennyire figyel, és hogyan utánozza a körülötte lévő mozgulatait, beszédét és viselkedését az a tanulási képességeinek szintjét jelzi.

- Szívesen és hosszasan játszik egyedül, aprólékosan felfedezi a tárgyak tulajdonságait. Elmélyülten pakolgat mindent ki és be, egymás mellé rakosgatja a játékeit, rendszerez és gyűjtöget.
- Épít és rombol, néhány kockát egymásra rakhat, akár tornyot is építhet, de a nagy kedvence a rombolás.
- Felismeri, hogy vannak olyan tárgyak, amik hasonlítanak egymásra, ezeket elkezd kategóriákba rendezni, hogy majd később kialakulhassanak a gondolataiban azok a fogalmak, hogy ezek a labdák, ezek a kockák, ezek a madarak...
- Kísérleteket végez, akár egy tudós. Kutatja, hogy melyik tárgy mire használható, vagy éppen egészen új funkciót fedez fel. Rájön, hogy a kanállal nem csak enni lehet, hanem jól lehet vele dobolni a tányéron, de ha eldobja, akkor repülőnek is kiváló és jó hangosan csörömpöl, amikor leesik.
- Szívesen játszik anyával vagy hancúrozik apával. Ülve odagurítja a labdát, és várja, hogy visszagurítsák neki. Szeret kukucsolni. Letakarja magát kendővel vagy eltakarja a szemét a kezével, mert azt gondolja, ha ő nem lát semmit, akkor őt sem látják. Elbújik, majd várja, hogy megkérdezzék, „Hol vagy?“, és nagyon örül, amikor végre megtalálják.

- A mesekönyvek lapozgatása előkészíti a későbbi olvasástanulást. A könyveket jól ismerő baba számára természetessé válik, hogy a bennük lévő képekről beszélünk, és a képek mellett lévő jelek, azaz a még értelmetlen betűk is jelentenek valamit. A könyvekkel azonban nem csak az iskolára készíthetjük fel a gyermekeinket, ennél sokkal többet adhatunk nekik, bevihetjük a szobájukba az egész világot.

- Zenét hallva a baba billegeti magát, a ritmusra a kezét mozgatja vagy tapsikol. Akár állva is táncol, mozgatja a fenekét ide-oda, de a biztonság kedvéért még kapaszkodik közben.
- A mondóka, a vers és az ének az emberi beszéd, az emberi hang játékoságát tanítja meg a piciknek. A ritmus és a dallam kedvet csinál a piciknek a beszédhez, megkönnyíti a beszédtanulás folyamatát.

Együttműködés és utánzás

A baba mostanra a család aktív tagjává vált. Az egyszerű felszólításokat és kéréseket megérti és teljesíti. Ha megkéri puszit ad, vagy megsimogatja és átöleli anyát. Hízeleg és odabújik, de haragját és sértődöttségét is tudatosan kimutatja.

Szándékosan utánozza a felnőttek hanglejtését és gesztusait, a szavak hangzását. Folyamatosan képes beszélni babanyelven, amiben egyre több az ismerős hangsor vagy az érthető szó. Beszédét gesztusokkal kíséri, hiszen a mondandójának valódi értelme van, csak mi nem értjük minden szavát. Hát ezzel ő is így van, sok mindent megért a mi beszédünkből, de még nem mindent pontosan úgy, ahogy mi szeretnénk.

Szeret szerepelni és a figyelem középpontjában lenni. Egyre több dolog nevét ismeri, és a „Hol van?” kérdésre megmutatja, vagy ránéz a kérdéses tárgyra. Ha megtapsolják, megdicsérik vagy nevetnek rajta, akkor újból bemutatja a produkcióját. Puszit dob, vagy pápát int, tapsol vagy utánozza a cicát, igazából bármit szívesen megtanul, és még szívesebben ismételteti a tudományát.

Önállóság babamódra

Az önálló, független élethez a legelső apró lépéseket az első életévben meg kell tenni. A napi rutinban, mint az öltözködés, a pelenkázás, a fürdés vagy a fogmosás nagyon ügyesen segít. Megtanulta levenni a cipőjét és a zokniját, beszappanozza a hasát, mossa a fogát és megfésüli a haját, persze csak babamódra.

Egyedül tud kézzel csipegetni vagy kiflit majszolni, persze ez sokkal könnyebb, mint evőeszközzel enni. Ebéd közben gyakorolja azt önálló evést, ami nem könnyű, hiszen úgy kell a saját kanalával a szájába találnia, hogy nem látja, csak érzi. Időnként odanyújt anyának is egy falatot, mert azt is szeretné látni, vajon anya is úgy eszik, ahogyan ő. Ezekből a próbálgatásokból lesz majd az igazi képesség majd készség, de csak ha türelemmel kivárjuk, és elég időt hagyunk neki a gyakorlásra.

Közös figyelem és beszéd

A baba egyre érthetőbben érvényesíti az akaratát, egyre határozottabban nyilvánítja ki szándékait és az érzelmeit. Értelmi képességei olyan fejlettek már, hogy a többi emberhez hasonlóan gondolja magát, így másokról is azt feltételezi, hogy érzéseik és szándékaik vannak. Ezért egyre jobban figyelni kezdi a többi ember jelzéseit és szavait. Próbálja megfejteni, hogy mit akarnak vele közölni vagy mit akarnak neki megmutatni. Szinte minden pillanatban figyel az anyja arckifejezéseit, hiszen ebből tudja meg, hogy édesanyja mit gondol vagy érez.

A váratlan helyzeteket is az anyán keresztül érti meg. Ha a nyugtalan, aggódó tekintetét látja, akkor ő is félni kezd, esetleg el is sírja magát. Ha azonban anya nyugodt és mosolyog, ő sem szorong, hanem érdeklődve szemléli az új helyzetet.

Ez a közös figyelem kapcsolja őket össze, amikor az anya a mesekönyvben rámutat az ujjával a képre, és azt mondja „Ott a repülő”. Így mutat majd rá a levegőben is a repülőgépre és a baba már tudni fogja, hogy édesanyja azt akarja, hogy nézzen oda. Ezt a viselkedést utánozva nemsokára a baba is így mutat majd valami érdekeset az anyának, miközben a tekintetével hol az anyját, hol a megmutatott dolgot figyeli.

A baba önálló közlekedésével megnő a kettejük közötti távolság, ekkor a kommunikációjukhoz nem lesz elegendő az arckifejezés és a mutató, szükség lesz más gesztusokra és a szavakra, amik távolról is egyértelműek. A közös figyelem kialakítása tehát létfontosságú az anya gyermek kapcsolatában, mert egy láthatatlan szállal köti össze kettejüket. Ez a kapcsolat teszi lehetővé, hogy a baba figyelni tudjon az anya közléseire és megértse azokat, az anya pedig figyelje a baba hangjait, amik mindig értelemmel bírnak, még akkor is, ha még nem hasonlítanak egyetlen szóhoz sem.